

کتابخانه آیت الله مرعشی از نگاه مجله العالم

گفت و گو با حجت الاسلام دکتر سید محمود مرعشی

اشاره: مجله العالم، چاپ لندن، گفت و گویی با متولی کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی نجفی (ره) انجام داده، و در شماره ۶۲۷ آن را به چاپ رسانده است. العالم با تیتیر درشت می نویسد: «کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی؛ میراثی که به دست یک تن گردآوری شده است.» العالم درباره دکتر سید محمود مرعشی می گوید: «ایشان یکی از بارزترین و خیره ترین محققان ایرانی در شناخت و قیمت گذاری نسخ کهن به شمار می رود؛ به گونه ای که پس از چهل سال کار مستمر، با اولین نگاه به کتاب، قیمت تقریبی آن را تشخیص می دهد.» اینک گفت و گوی العالم با حجت الاسلام سید محمود مرعشی از نظر تان می گذرد.

روز به روز بر غنای کتابخانه افزوده می شد؛ مثلاً برای خرید کتاب چندین شب در یک شهر می ماندم تا بتوانم کتاب مورد نظر را تهیه کنم. همچنین آیت الله مرعشی با علما و شخصیت های شیعی و سنی در کشورهای اسلامی، نظیر مصر، یمن، مغرب، عراق، سوریه، اندونزی، پاکستان و هند مکاتبه و ارتباط داشت. کتاب المسلسلات فی الاجازات - که درباره مبادله اجازه روایت حدیث با علمای بزرگ اهل تسنن است - گواه بر این مدعاست. روابط پدرم با علمای اهل تسنن به گونه ای بود که برخی می گفتند ایشان سنی شده است. تاریخ برخی مکاتبات و نامه نگاریها به هفتاد سال پیش برمی گردد، که دلیلی روشن بر توجه پدرم به وحدت مسلمانان است. ارتباطات و مکاتبات فراوان ایشان سبب افزایش نسخ کتابخانه شد.

□ نسخه های خطی عربی در کتابخانه چه اندازه است؟

● ۶۵ درصد نسخه های خطی، و ۴۵ درصد کتب چاپی کتابخانه به زبان عربی است. بقیه کتب به زبانهای فارسی، انگلیسی، روسی، آلمانی، ترکی، فرانسه، اردو و ... است.

* * *

مجله العالم در ادامه، مراحل پیشرفت کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی (ره) را برمی شمرد:

- این کتابخانه در سال ۱۹۶۶م تأسیس شد. در آن روزگار

□ کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی چگونه پی افکنده شد؟

● قسمتی از نسخه های اولیه کتابخانه از طریق ارثیه پدر بزرگم به وی منتقل شده است. علاقه پدرم به نسخ خطی روز به روز افزایش پیدا می کند. سرانجام یک شب در سال ۱۳۴۰ق در زندان نجف گرفتار می شود؛ چرا؟ چون که جلو به یغما بردن تنها نسخه خطی ریاض العلماء را گرفته بود. انگلیسیها مأمورانی داشتند که نسخه های نفیس و نادر مسلمانان را برای انگلستان خریداری می کردند. نماینده حاکم انگلیس می خواست این کتاب را از یک پیرزن بخرد، که با مخالفت آیت الله مرعشی مواجه شد. همچنین ایشان طی سالیانتمادی یک وعده از غذای روزمره خویش را حذف کرده بود تا بتواند با پول آن کتاب بخرد. برخی مواقع نیز در طول چند روز فقط یک وعده غذا می خورد. ایشان روزه استیجاری می گرفت و شبانه در کارگاههای شخصی کار می کرد، تا بتواند یک کتاب یا یک نسخه خطی خریداری کند. این گونه بود که توانست بنایی با این عظمت را برای نسلهای آینده به یادگار بگذارد.

□ چگونه این تعداد محدود کتاب به دهها هزار رسید؟

● با تلاشهای مستمر پدرم در ایران، و مأمور کردن بنده به گشت و گذار در شهرهای مختلف و یافتن نسخه های کهن،

کتابخانه حاوی ۱۳۰۰ جلد کتاب بود.

- در سال ۱۹۷۴م ساختمان کنونی (با مساحت ۱۵۰۰ مترمربع) افتتاح شد، که دارای پنج طبقه است، و تعداد کتابهای چاپی آن به شانزده هزار رسید.

- پس از پیروزی انقلاب اسلامی، کتابخانه مورد عنایت ویژه مسئولان قرار می‌گیرد. در سال ۱۹۹۰م حدود سیصد هزار کتاب چاپی و ۲۵ هزار نسخه خطی داشت. آمار مراجعه کنندگان - که قبل از انقلاب چندصد نفر بود - پس از انقلاب به بیش از دو هزار نفر در روز افزایش یافت.

- در سال ۱۹۹۶م دو روز از ایام هفته مخصوص مطالعه خواهران گردید. حدود چهارهزار نفر از خواهران، و بیش از چهل هزار نفر از برادران، عضو این کتابخانه‌اند.

- ساختمان جدید - که کار ساخت آن از هشت سال پیش شروع شده - در سال آینده افتتاح خواهد شد. این ساختمان - که در مجاورت ساختمان کنونی است - از هفت طبقه تشکیل می‌شود، و ضد زلزله و حریق است. همچنین به سیستمهای پیشرفته مرمت، نگهداری و... مجهز خواهد شد. گنجایش کتاب آن پنج میلیون نسخه برآورد می‌شود.

- کتابخانه هم‌اکنون به قسمتهای مختلف، از جمله: ریزفیلیم، مرمت، آفت‌زدایی و سالن مطالعه مجهز است. در حال حاضر تعداد

کارکنان اداری و فنی کتابخانه ۱۵۰ نفر است.

* * *

العالم زندگینامه آیت‌الله مرعشی نجفی را چنین به تصویر می‌کشد:

- در بیستم صفر ۱۳۱۵ در نجف اشرف چشم به جهان گشود.

- در ۲۷ سالگی به درجه اجتهاد نایل آمد.

- در سال ۱۳۴۲ق به ایران مهاجرت کرد و با شیخ عبدالکریم حائری در تأسیس حوزه علمیه قم (۱۳۴۳ق) مشارکت فعال داشت.

- مدرّس حوزه علمیه نجف و قم بود. ایشان یکی از مراجع طراز اول شیعه در نیمه اول قرن چهاردهم هجری به‌شمار می‌رفت. ۶۷ سال از عمر پربرکت خویش را صرف تدریس علوم اسلامی کرد. ۱۴۷ تصنیف در فقه، اصول، حدیث، حکمت، فلسفه، ادبیات، علوم قرآنی، تفسیر، منطق، تاریخ و انساب از وی به یادگار مانده است.

- تأسیس و مشارکت در ساخت دهها مدرسه علمیه و مرکز علمی و مسجد در داخل و خارج ایران.

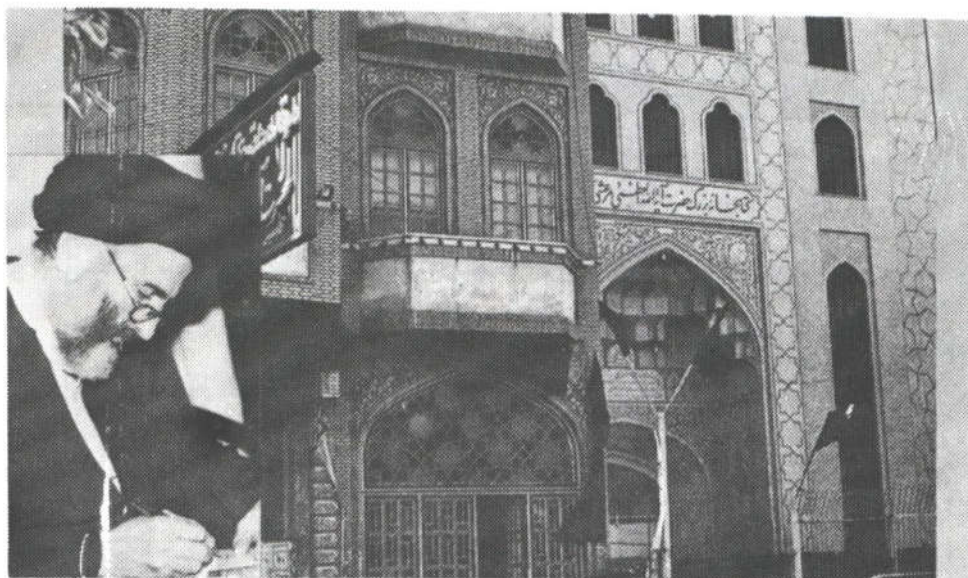
- مخالفت سرسخت با اشغال عراق به‌دست انگلیسیها. همچنین از قیام شیعیان ایران به‌رهبری امام خمینی علیه السلام بر ضد رژیم پهلوی در سال ۱۹۶۳م حمایت کرد.

- اهتمام ویژه به مشکلات جهان اسلام؛ از جمله: نزاعهای سیاسی در ایران، عراق، مصر، ترکیه.

- به زهد و تقوا و کمک به محرومان و نظم در کارهایش شهرت یافته بود.

- پس از رحلت ایشان (۱۴۱۱ق)، بسیاری از محبان و مقلدانش در تشییع جنازه‌اش شرکت داشتند.

- آیت‌الله مرعشی در ورودی کتابخانه خویش مدفون گشته است، چرا که در وصیتنامه‌اش فرموده است. «مرا زیر پای محققان علوم اسلامی دفن کنید».

مکتبه المرعشی النجفی فی قم:

تراث اسلامی هائل حفظه رجل واحد